

Yttrande över Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län har fått SOU 2022:11 Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet för yttrande.

Handlingsplanen är ett betänkande av 2020 års tolkutredning. Utredningen presenterar förslag på åtgärder som syftar till att ge stabila utvecklingsmöjligheter för en tolktjänst som stöder möjligheten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet att delta i samhället på lika villkor.

Länsstyrelsen lämnar härmed följande synpunkter på Handlingsplanen.

Synpunkter

Länsstyrelsen ser utredningen som angelägen och väl grundad. Tolkservice är en del av funktionshinderspolitiken och vi instämmer i utredningens diskussion om tolkservice utifrån ett rättighetsperspektiv. Länsstyrelsen delar även utredningens uppfattning om hur tolktjänsten kopplar till Agenda 2030. Förstärkt och förtydligat tolkstöd bidrar till minskad ojämlikhet och möjliggör att människor med funktionsnedsättning blir bättre inkluderade i samhället.

Utredningen har formulerat ett antal mål för en långsiktig utveckling av tolktjänsten (kapitel 6). Målen tar sikte på att identifiera och föreslå genomförbara och tidsatta åtgärder som bidrar till att så långt som möjligt skapa en likvärdig, kvalitativ, lätt tillgänglig och effektiv tolktjänst som främjar dövas, hörselskadades och personer med dövblindhets jämlikhet i levnadsvillkor och fulla delaktighet i samhällslivet. Länsstyrelsen tillstyrker dessa mål.

Länsstyrelsen ser även positivt på att roller och ansvar förtydligas genom att regionerna får ett tydligare mandat för att samordna tolkstödet (kapitel 7). I sammanhanget är det dock viktigt att tydliggöra att det är

ett rättighetsområde som omfattar mer än ett hälso- och sjukvårdsperspektiv.

Utredningen förutsätter att det kommer att frigöras mer resurser till så kallad vardagstolkning till exempel inom fritid och föreningsliv, vilket är en önskvärd utveckling. Länsstyrelsen vill understryka vikten av att detta även omfattar barns och ungdomars rätt till tolk för att kunna delta i fritidsaktiviteter på lika villkor som andra jämnåriga.

Förslag om stärkt finansiering är bra för att inte ansvaret för betalning ska vara ett hinder för tolkmöjlighet.

Att arbetslivstolkning föreslås hanteras av Arbetsförmedlingen är logiskt och bra (kapitel 8), liksom att varje myndighet ansvarar för tolkning vid behov vid besök hos aktuell myndighet. Det är i frågor kring arbetslivet viktigt att beakta att närheten till statlig service är ojämnt fördelad inom landet och länet. I vissa kommuner saknar exempelvis Arbetsförmedlingen kontor vilket riskerar att minska tillgängligheten och möjligheterna till nära samverkan, för såväl individer i behov av stöd som med myndigheter och företag.

Länsstyrelsen ser positivt på ett tolkstöd som är mer på individnivå och behovsbaserat. Dock finns en risk att de som kan uttrycka sitt behov på ett starkare eller tydligare sätt får mer stöd än andra.

Det finns idag ojämlikhet exempelvis mellan kvinnor och män hur de får del av insatser för att komma i arbete. Det är mycket positivt att utredningen i kapitel 6.2 uppger att jämställdhet genomgående utgör ett perspektiv i analyser och samråd. Utredningen konstaterar att det är rimligt att anta att skillnaden när det gäller tolktjänster mellan kvinnor och män som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet följer samma mönster som gäller för kvinnor och män i allmänhet. Länsstyrelsen understryker därför behovet av att följa upp i vilken utsträckning kvinnor respektive män, samt flickor respektive pojkar får tillgång till tolkstöd. För att barnrättsperspektivet ska kunna upprätthållas måste systematisk uppföljning finnas.

Innovation och teknikutveckling

Pågående digitalisering generellt har potential att förbättra service på distans för många människor, men kan samtidigt utgöra ett hinder för vissa målgrupper, ex. personer med språksvårigheter och personer med funktionsnedsättning att få den service alla har rätt till.

Länsstyrelsen ser förslag (kapitel 10) kring att utveckla distanstolkningen som särskilt angeläget. Digitala lösningar kan göra tillgången till tolk mer jämlik över landet. Det förutsätter dock att

användarna av tjänsten har vana vid digitala tjänster och tillgång till god uppkoppling, vilket inte alltid är fallet. Det är viktigt att beakta det digitala utanförskap som finns och att digitala lösningar inte fungerar för alla.

”Leap for life” är ett innovationscentrum med Högskolan i Halmstad, Region Halland, länets kommuner och näringsliv, som arbetar för att förändra och utveckla framtidens vård. Halland har genom detta innovationscentrum och digitala satsningar kopplat till vård och omsorg, skapat en grogrund för innovativa tekniska lösningar i vardagssammanhang.

Länsstyrelsen ser därför särskilt positivt på utredningens förslag i kapitel 11 kring teknikutveckling samt om att ge Vinnova i uppdrag att leda och samordna befintliga och tillkommande aktörer inom området språkteknologi. Ett större utbud av tekniska lösningar kan stärka användarnas rätt till självbestämmande, öka valmöjligheterna och därmed skapa förutsättningar för ett mer självständigt liv för personer med kommunikativa svårigheter.

Behovet av tolkar nu och i framtiden behöver analyseras och hanteras. Länsstyrelsen bedömer att förutsättningar och förslag kring tolkutbildning med mera beskrivs väl i utredningen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget i kapitel 14 om en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor, vilket saknas idag.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med enhetschef Lovisa Ljungberg som föredragande. I yttrandet har även samordnare mänskliga rättigheter Lisa Hansson medverkat.

Kopia till

s.sof@regeringskansliet.se